

jazyka i načala jeho razvitija.“ Voronež 1889. „Sanskritskij sintaksis.“ Harkov 1883. „Z oboru jazykozpytu.“ V Praze 1881—1883. „Mluvnice jazyka ruskeho“: I. „Slovnica.“ 1882. II. „Skladnja.“ 1884.

Narodopisna knjiga o južnih Slovanih je izšla pred kratkim pri Langu na Dunaju: „Zur Einführung in die serbische Folklore“. Spisal jo je prof. Tih. R. Gjorgjevič. Tu razpravlja pisatelj o srbskem narodnem pesništvu, o Vukovih folklorških preiskavah in o delovanju njegovih naslednikov v tej stroki. V časopisu „Zeitschrift des Vereins für Volkskunde in Berlin“ je napisal Karol Dietrich članek „Die Volksdichtung der Balkanländer“.

Dioklecianova palača v Spletu je gotovo najzanimivejši zgodovinski spomenik v naši državi. Mogočni rimski cesar si je sezidal velikansko palačo, in poznejši rodovi so v njene zidove in razvaline zidali celo mesto. V zgodovinski dobi je bila ta palača vedno ali last države ali pa spletskega mesta. L. 1887. je pa c. kr. finančno odvetništvo hotelo palačo razdeliti in prodati posamezne dele zasebnikom. Jasno je, da bi ti takoj razdrli staro zidovje ter porabili kamenje za zgradbo novih poslopij. V nekaj letih bi častitljivi spomenik starorimskega stavbarstva izginil s površja. Zato je pa mestno županstvo ugovarjalo proti temu, in njemu sta se pridružila „Avstrijski arheološki zavod na Dunaju“ in „Centralna komisija za ohranitev zgodovinskih spomenikov“. Ni še odločeno, ali še ostane Dioklecianova palača, ali bo pa padla v prah in pozabljenost.

Jurij Venelin.

Oktober meseca prošlega leta je „Slovanska Beseda“ v Sofiji slovesno praznovala stoletnico po rojstvu bolgarskega zgodovinarja Jurija Venelina, kateri ima največjo zaslugę za probujenje bolgarskega naroda.

Venelin je bil rojen l. 1802. kot ogrski Malorus ter se je zval po rodbini Gus. Na lvovskem vseučilišču se je bavil z zgodovino slovanskih rodov. L. 1823. je izpremenil svoje ime ter kot Venelin šel na Rusko ter živel v Besarabiji, kjer je spoznal bolgarski jezik in bolgarsko ljudstvo. Takoj se mu je priljubilo to ljudstvo. Šel je v Moskvo ter se tam izučil za zdravnika. Občeval je mnogo v slavjanofilski družbi ter bil domači učitelj pri Aksakovu, kateri ga je seznanil s Pogodinom. L. 1829. je izdal Venelin svoje prvo literarno delo „Drevnie i nynešnie bolgare v političeskom, narodnom, istoričeskom i religioznom otnošenji k rossianam“. Ta spis je zbudil veliko pozornost med Bolgari, kateri doslej niso niti mislili mnogo na svojo zgodovino in narodnost. „Akademija nauk“ je dala Venelinu potrebna sredstva, da je prepotoval Bol-

garijo. Dasi ni Rusu izpočetka bolgarsko ljudstvo mnogo zaupalo, je vendar z velikim trudom in nepopisnimi težavami dovršil svojo nologo. Nabral je mnogo dragocenih rokopisov, zapisaval narodne pesmi, proučil natančno bolgarski jezik ter sestavil kratko bolgarsko slovnico.

Entuziastični, poetično navdahnjeni Venelin je vnel novo življenje v Bolgariji. Bodril je Bolgare k narodnemu delu ter jih tolažil z boljšo bodočnostjo. Vedno bolj se je oživljalo zanimanje za književnost. Prej je bila bolgarska knjiga sila redka. Zdaj je pa zacvela mlada bolgarska književnost.

Venelin se je tako navdušeno vdal bolgarski misli, da se je še sam pobolgaril. A sredi dela ga je prehitela smrt: kot 37 leten mož je legel v grob. Odeški Bolgari so mu postavili l. 1841. spomenik na gomili.

Husova petstoletnica in prof. Gebauer.

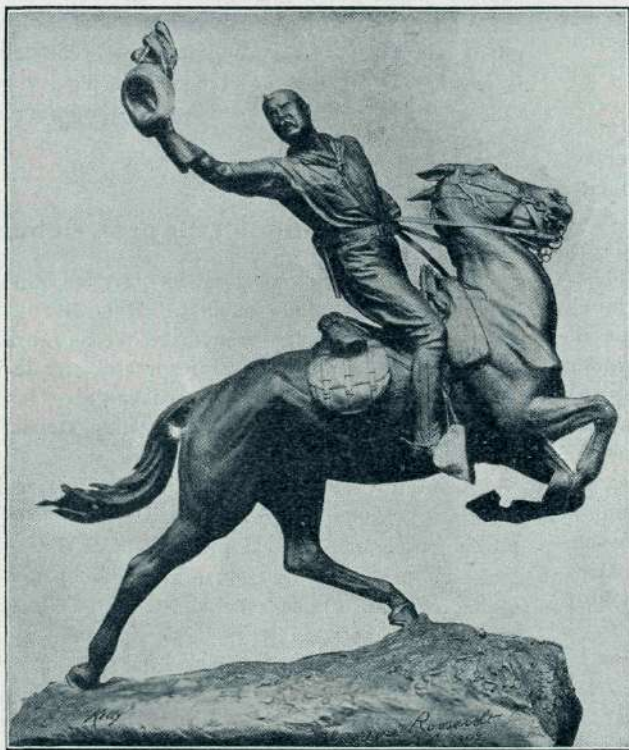
Dné 16. oktobra 1402 je bil izvoljen Jan Hus za rektorja praškega vseučilišča. Dné 21. oktobra prošlega leta je praško vseučilišče svečano praznovalo to petstoletnico, in profesor Gebauer je imel ob tej priložnosti slavnostno predavanje o Husovih zaslugah. „Listy filologické“ so v zadnji številki objavili njegovo predavanje v celoti.

Profesor Gebauer slavi najprej Husove zasluge za razvoj češkega književnega jezika. Uvedel je več dobrih izprememb v češki pravopis. Črk *ď, ě* n. pr. latinščina nima, in pred Husom so jih opisovali s *cz, sh, chz* itd. On je začel delati na te črke pike, iz katerih so se pozneje mehanično razvile sedanje strešice. Uvedel je tudi takozvano „diakritično pisavo“, katera razlikuje dolge in kratke glasove in ki se je še danes Čehi tako dosledno držé. Pisal je za tisti čas jako čist in stilistično dovršen jezik, in profesor Gebauer ga stavi v tem oziru na isto stopinjo, kakor njegovega prednika, katoliškega pisatelja Štitnega (gl. „Dom in Svet“ 1901, str. 668). Profesor Gebauer se je pa lotil tudi druge naloge, ki se mu je manj posrečila, kakor jezikovna ocena Husovih del. On proslavlja namreč tudi vsebino Husovih spisov, in tu postopa povsem neznanstveno in nekritično. Izpisal je namreč iz Husovih knjig in govorov vse najhujše napade na katoliško cerkev. Vsi strastni izbruhi v Husovih ognjevito-sarkastičnih govorih se tu naštevajo kot neoporečna istina. A prof. Gebauer je popolnoma opustil glavno delo, katero bi moral ob taki proslavi izvršiti kritičen znanstvenik —: podati namreč analizo pozitivnih nauk Husovih. In tu bi moral odkrivati velika logična protislovja, v katera je zašel Hus, dogmatične nesmisli, katere je učil, ne le za cerkev, ampak tudi za državo pogubni njegov nauk, da so podložniki dolžni pokorščino samo tistim oblastnikom, ki žive v milosti božji (Nullus est dominus civilis, nullus est Praelatus, nullus est Epi-

scopus, dum est in peccato mortali) itd. ter druge nauke, ki niso mogli roditi drugega, kakor krvave, ravno Čehom najbolj škodljive vojske.

Kakor priznavamo prof. Gebauerja za avtoriteto v jezikovnih vprašanjih, ravno tako moramo izjaviti, da je njegova slavnostna razprava enostranska in nekritična, kar je tembolj obžalovati, ker se je čitala ob tako svečani priložnosti, — in v času, ko imajo pač tudi Čehi že o Husu mnogo stvarnih in treznih spisov.

Dr. E. L.

Spomenik predsedniku Rooseveltu.

Jan Lier, v mladosti jako plodovit češki beletrist, kritik in polemik, je praznoval na tihem pred kratkim svojo petdesetletnico. Bil je jako oster v svojih kritikah in odločen nasprotnik modernim strujam, s katerimi se ni mogel sprijazniti. V novejšem času je skoro popolnoma utihnil.

Francozi v Pragi. Za Rodinovo razstavo je bila v Pragi razstava moderne francoske umetnosti. Tu so bile zastopane najskrajnejše moderne smeri. Vkljub veliki prijaznosti, ki jo goje Čehi do Francozov, se vendar občinstvo za te skrajne struje ni moglo posebno ogreti; to je pokazal tudi nepovoljni gmotni uspeh obeh razstav.

Bohuslavu Čermáku so Čehi vzdali spominsko ploščo v rojstno hišo v Pacovu. Čermák je poleg drobnih liričnih spisov izdal nekatere večje epične pesmi („Marina Dmitrevna“) in mnogo prozaičnih del („Mistr Šochytek“, „O hodinu dřive“, „Noční hlídka“, „Míša“, „Pohadka letní noci“, „Urida“ i. dr.) Nekatero je izdal tudi v zbirki „Z naši dědiny“. Največ je pisal v lista „Lumír“ in „Květy“, a tudi literarne študije za londonski „Atheneum“.

Fil. Fed. Fortunatov. Tridesetletnico svoje znanstvene delavnosti je pred kratkim praznoval ruski lingvist profesor Fil. Fed. Fortunatov. Bil je prvi ruski profesor, ki se je bavil s primerjalnim jezikoslovjem ter je uvedel sistematično predavanje o tem predmetu na moskovskem vseučilišču.

„Galicko-russkaja Matica“ je književno društvo onih Rusov, kateri pišejo v velikoruskem jeziku in so v borbi proti ukrajinski ali maloruski književni stranki. Njeno glasilo je „Naučno-literarnyj Sbornik“, med tem ko je glasilo nasprotnikov „Literaturno-naukovij Vistnik“. Pred nami so tri knjige „Sbornika“ „Galicko-russke Matice“, kateri izhaja v dveh oddelkih: Naučni del obsega znanstvene spise in posebno doneske k ruski in slovanski filologiji, literaturi, etnografiji ter kritičen književni pregled. Leposlovni del pa priobčuje pesmi, povesti in poljudne črtice.

Rihard plem. Krafft-Ebing. Ta slavni psihiater in nevropatolog je umrl 22. dec. l. 1902. v blaznici „Maria-Grün“ pri Gradcu, katero je sam ustanovil. Rojen je bil v Mannheimu 14. avgusta

1840. Najprej je bil zdravnik v blaznici, 1872. je prišel kot profesor na vseučilišče v Strassburgu; odtod so ga poklicali v Gradec in l. 1889. na Dunaj. V svojem tridesetletnem znanstvenem delovanju si je pridobil mnogo zaslug kot zdravnik in preiskovavec. Nova pota je začrtal Krafft-Ebing posebno sodni medicini v slučajih, ko je svoboda volje ali omejena ali preprečena. Svoje misli je sistematično razložil v knjigah „Grundzüge der Kriminalpsychologie“, in „Lehrbuch der gerichtlichen Psychopathologie“. Spisal je še mnogo strokovno- in poljudno-znanstvenih razprav. Izmed poslednjih je najbolj znana „Über gesunde und kranke Nerven“.

